

הרואה פרק תשיעי ברכות

נד.

עין משפט נר מצוה

א א מיי פיי מהלכות
בכיות הלי ט סמנ עשין
ס עשין מיי פיי רח
ספיק 6:
ב ב ג מיי שם לו ט סמנ
שם טושיע ארימ סיי רח
ספיק 6:
ג ג מיי שם טושיע ארימ
סיי רח ס"ג וסיי רכד
ספיק 3:
ד ד מיי שם הלכט ג סמנ
שם טושיע ארימ סיי רכד
ספיק 3:
ו ו מיי שם הלכט א טושיע
ארימ סיי רכב ס"ג:
ז ז מיי שם הלכט ד טושיע
ארימ סיי רכב ספיק 7:
ח ח ז מיי שם הלכט ככ
כה ט סמנ טושיע א
ארימ סיי רכב ספיק 6:
י י מיי שם הלי ג טושיע
ארימ סיי רכב ספיק 3:
כ כ מיי פיי מהלכות
בכיות הלי ט סמנ
ס עשין מיי פיי רח
ספיק 7:
י ע מיי שם טושיע שם
ספיק 6:

הרואה וכו' אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו וכו'. פירש רבי שמעיה דל כל הני זכרות לריכות להוכיח שם ומלכות ברוך אלהי ה' אלהינו מן העולם וכן כמד רבינו שמשון מקולי כי הרי"ה רגיל לזכר על הצדקים ברוך אלהי מן העולם שזכו וגזרתו מלא עולם וכן

פרי"ו ומייתי ירושלמי דפירקין רבי זעירא כו' כל זכרה שאין צה וכו' ונראה לרבינו דלוקא לרואה משלשים יום לשלשים יום דומיא דרואה ים הגדול לפקדים דלמר זירושלמי דפקדים היינו שלשים יום:

שעקך עבו"ם מארצנו זירושלמי מתי כשעקרה עבו"ם מלך ארץ ישראל:

על הנהרות ללו על כל נהרות איירי אלא ארבע נהרות דכתיבי זקרא כמו מדקל ופרת: אבני

העל בשרות רעות אומר ברוך דיין האמת יבנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה ימברך על הרעה מעין על הטובה ועל הטובה מעין על הרעה והצווק לשעבר הרי זו תפלת שוא היתה אשתו מעוברת ואומר יהי רצון שתלד אשתי וכו' הרי זו תפלת שוא היה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר ואומר יהי רצון שלא תהא בתוך ביתי הרי זו תפלת שוא הנכנס לכרך מתפלל שתיים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו בן עזאי אומר ארבע שתיים בכניסתו ושתיים ביציאתו נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד ייחייב אדם לברך על הרעה כשם שבמברך על הטובה שנאמר וואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאורך בכל ממונך ד"א בכל מאורך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו ילא יקל אדם את ראשו כנגד שער המורה שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים יעשנו כפנדריא ורקיקה מקל וחומר כל חותמי ברכות שבמקדש היו אומרים עד העולם משקלקלו הצדוקים ואמרו אין עולם אלא אחד התקינו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם שנאמר והנה בעו בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה' ואומר ה' עמך גבור החיל ואומר יאל תבוז כי זקנה אמך ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך רבי נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה': ג' מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו' אניסא דרביס מברכינא אניסא דיחיד לא מברכינא והא ההוא גברא דהוה קא אויל בעבר ימינא נפל עליה אריא אתעביד ליה ניסא ואיתצל מיניה אתא לקמיה דרבא וא"ל כל אימת דמסית להתם בריך ברוך שעשה לי גם במקום הזה ומר בריה דרבינא הוה קאזיל בפקתא דערבות וצחא למיא איתעביד ליה ניסא איברי ליה עינא דמיא ואישתי ותו זמנא חדא הוה קאזיל ברסתקא דמחוזא ונפל עליה גמלא פריצא איתפרקא ליה אשיתא על לגוה כי מטא לערבות בריך ברוך שעשה לי גם בערבות ובגמל כי מטא לרסתקא דמחוזא בריך ברוך שעשה לי גם בגמל ובערבות אמרי אניסא דרביס כולי עלמא מיחייבי לברוכי אניסא דיחיד איהו וא חייב לברוכי תנו רבנן הרואה מעברות הים ומעברות הירדן מעברות נחלי ארנון אבני אלגביש במורד בית חורון ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוז וחומת יריחו שנבלעה במקומה על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום בשלמא מעברות הים דכתיב ויבאו בני ישראל בתוך הים כיבשה מעברות הירדן דכתיב ויעמדו הכהנים נושאי הארון ברית ה' בחרבה בתוך הירדן הכן וכל ישראל עוברים בחרבה עד אשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן אלא מעברות נחלי ארנון מגלן דכתיב על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה וגו' תנא את והב בסופה שני מצורעים היו דהוו מהלכין בסוף מחנה ישראל כי הוו קא חלפי ישראל אתו אמוראי (ב) עבדי

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל כגון הני דקמני לקמן מעברות הים והירדן ונחלי ארנון כו' ויקין וזעזעו ורעמים מפרש בגמרא: מלא עולם לפי שאלו נראין או נשמעין למרחוק: ברוך עושה בראשית ובגמרא (ד' נט) פריך אטו הני

לפעיל לאו מעשה בראשית יניחו: לפקדים מפרש בגמרא (שס ע"ג). ולפי שהוה חשוב וגדול מכולן קבע ליה רבי יהודה זכרה לעזמו: מברך על הרעה מעין על הטובה. דין האמת: ועל הטובה מעין על הרעה. הטוב והמטיב. ובגמרא (שס ע"ג) מפרש היכי דמי: הנכנס לדרך. המהלך בדרך ואריך לעבור כרך ושם מנייס מושלים רעים ומפשים עלילות: אחת דגניסו. מתפלל שיכנס לשלום: ביציאתו. מתפלל שיאל לשלום: ארבע. כדמפרש נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד ומלאו ד' כדמפרש בגמרא: חייב אדם לברך על הרעה כו'. מפרש בגמרא: ד"א כלל מארך. מדות מדודות לך זין מדה טובה זין מדת פורענות: לא יקל ראשו. לא יכב קלות ראש: כנגד שער מורחי. מן להר הבית אשר צחמה הנמוכה אשר לרגלי הבית צמורה. לפי שכל השערים מכוונים זה כנגד זה שער מורח שער עורת נסים ושער עורת ישראל ופתח האולם וההיכל וזית קדשי הקדשים צימני מנקדש ראשון כשהיה אמה טרקסין: צפונתו. חגור חלול ונותנין זו מעות: מק"ו. בגמרא (שס ע"ג) מפרש ליה: כל חותמי זכרות שצמקדש היו אומרים עד העולם. צמקת מעינת (פ"ג דף טז) אמרינן אין עוין אמן צמקדש המברך אומר צוקן כל זכרה עד אלהי ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך חונן הדעת וכן צכולס והעוין אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וילפינן לה מקרא דתפלת עורא וקיעמו. ואשמעינן הכא דצמקדש ראשון לא היו אומרים אלא ברוך ה' אלהי ישראל עד מן העולם: משקלקלו הצדוקים. ואמרו אין עולם אלא זה: הפקינו. עורא וסייעמו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם לומר שני עולמות יש להוילא מלך הצדוקים הכופרים בתמיית הממים: שיהא אדם שואל לשלום חנינו כשם. צמנו של הקב"ה ולא אמרינן מוזל הוא כצדו של מקום צביל כבוד הצדיות להוילא שם שמים עליו ולמדו מנצח שאמר ה' עמכם ועליו המלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור החיל: ואומר אל תבוז כי זקנה אמך. למוד מדברי זקי אומתן לעשות מה שראית שעשו הס. ובגמרא (שס ע"ג) מפרש מאי ואומר: ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך. פעמים שצמקדש דברי תורה כדי לעשות לה' אף זה אומתן לעשות לשלום לשלום חנינו זה רצונו של מקום שגא' צקש שלום ורדפהו) מותר להפר תורה ולעשות דבר הנראה אסור: ג' ה"ג

הגהות הב"ח
(א) גמ' אלו אמוראי ששו להו בבחלי ארנון עבדי להו:

הגהות הגר"א
[א] גמ' אריסא דימדי איהו ר"ב ובריה וכו' כהני. גירסת הגאונים הר"ף:

מוסף רש"י
צוהה. לנקט ירושה יד (ב) קול המותם מלחמה (תהלים קמ"ד). לברך על הירעה. ברוך דיין האמת (מגילה כה). על הטובה. ברוך הטוב ומטיב אמה בפונדית. לרבי שחזר לו טרקסין: צפונתו. חגור חלול ונותנין זו מעות: מק"ו. בגמרא (שס ע"ג) מפרש ליה: כל חותמי זכרות שצמקדש היו אומרים עד העולם. צמקת מעינת (פ"ג דף טז) אמרינן אין עוין אמן צמקדש המברך אומר צוקן כל זכרה עד אלהי ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך חונן הדעת וכן צכולס והעוין אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וילפינן לה מקרא דתפלת עורא וקיעמו. ואשמעינן הכא דצמקדש ראשון לא היו אומרים אלא ברוך ה' אלהי ישראל עד מן העולם: משקלקלו הצדוקים. ואמרו אין עולם אלא זה: הפקינו. עורא וסייעמו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם לומר שני עולמות יש להוילא מלך הצדוקים הכופרים בתמיית הממים: שיהא אדם שואל לשלום חנינו כשם. צמנו של הקב"ה ולא אמרינן מוזל הוא כצדו של מקום צביל כבוד הצדיות להוילא שם שמים עליו ולמדו מנצח שאמר ה' עמכם ועליו המלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור החיל: ואומר אל תבוז כי זקנה אמך. למוד מדברי זקי אומתן לעשות מה שראית שעשו הס. ובגמרא (שס ע"ג) מפרש מאי ואומר: ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך. פעמים שצמקדש דברי תורה כדי לעשות לה' אף זה אומתן לעשות לשלום לשלום חנינו זה רצונו של מקום שגא' צקש שלום ורדפהו) מותר להפר תורה ולעשות דבר הנראה אסור: ג' ה"ג

רבינו חננאל
הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו ומלכות הוה. אוקימנא אניסא דרביס כולי עלמא מיחייבי לברוכי, אבל אניסא דיחיד, כגון ההוא גברא דנפל עליה אריא ואתציל, וכגון ההוא דצחא בפקתא דערבות ואיברי ליה עינא ושתא כולי, איהו חייב לברוכי אחריו לא מירחיב, פיר' פקתא מקום מברך שאין בו מים כדאריסא בןשקין פרק ויאלו מלחין עושה לו חנות בפקתא [כדאריסא] בית למכור מים. וכו' רבנן הרואה מעברות הים ומעברות הירדן ומעברות נחלי ארנון ואבני אלגביש בבית חורון. כל מעשה עוג אינו עובד במסכת ברכות. ואבן שוק עוג במשה ללשון הוה כתוב בה בלבה. את והב, שני בני אדם אחד שמו את, אחד שמו והב (שנייה) ומצורעים היו. אסיקנא ונל כולן צריך שיתן שבה הודאה לפני המקום.

תורה אור השלם

1. ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך: דברים ו
2. והנה בעו בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה' ואומר ה' עמך גבור החיל ואומר יאל תבוז כי זקנה אמך ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך משום עת לעשות לה': ג' מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו' אניסא דרביס מברכינא אניסא דיחיד לא מברכינא והא ההוא גברא דהוה קא אויל בעבר ימינא נפל עליה אריא אתעביד ליה ניסא ואיתצל מיניה אתא לקמיה דרבא וא"ל כל אימת דמסית להתם בריך ברוך שעשה לי גם במקום הזה ומר בריה דרבינא הוה קאזיל בפקתא דערבות וצחא למיא איתעביד ליה ניסא איברי ליה עינא דמיא ואישתי ותו זמנא חדא הוה קאזיל ברסתקא דמחוזא ונפל עליה גמלא פריצא איתפרקא ליה אשיתא על לגוה כי מטא לערבות בריך ברוך שעשה לי גם בערבות ובגמל כי מטא לרסתקא דמחוזא בריך ברוך שעשה לי גם בגמל ובערבות אמרי אניסא דרביס כולי עלמא מיחייבי לברוכי אניסא דיחיד איהו וא חייב לברוכי תנו רבנן הרואה מעברות הים ומעברות הירדן מעברות נחלי ארנון אבני אלגביש במורד בית חורון ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוז וחומת יריחו שנבלעה במקומה על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום בשלמא מעברות הים דכתיב ויבאו בני ישראל בתוך הים כיבשה מעברות הירדן דכתיב ויעמדו הכהנים נושאי הארון ברית ה' בחרבה בתוך הירדן הכן וכל ישראל עוברים בחרבה עד אשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן אלא מעברות נחלי ארנון מגלן דכתיב על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה וגו' תנא את והב בסופה שני מצורעים היו דהוו מהלכין בסוף מחנה ישראל כי הוו קא חלפי ישראל אתו אמוראי (ב) עבדי

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף, אבל בשעקך עבו"ם עכ"ל ממקום אחד אומר ברוך שעקר כבודא אחרת מן המקום הזה.

מנא דמברכינא אניסא א"ר יוחנן דאמר קרא ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אהסכ וגו': צעבר ימינא. שם מדינה דרומו של פרת: צפקתא. צקעה: ערבות. שם מקום: ואלא למיא. זמא למים: צרסקתא. צוק: גמלא פריצא. גמל משוגע שסמקיו רעים: אספרקא ליה אשיתא. נפלה חומת בית שהיה סמוך לו ונכנס לתוך הבית מפני הגמל: מעצבות הים. מקום שעברו ישראל צים סוף: ומעצבות הירדן. צימי יהושע: מעצבות נחלי ארנון. לקמן מפרש מאי ניסא: צמורד צים חורון. צימי יהושע היה צספר יהושע (ג): ואכן צוק עוג. לקמן מפרש: עבדי